

JANA MORICOVÁ

MARYJA NIEPOKALANIE POCZĘTA W POBOŻNOŚCI SŁOWACKIEJ

Rozwinięty kult maryjny należy do najbardziej charakterystycznych cech pobożności słowackiej. Dominuje w nim oddawanie czci Maryi jako Siedmiobolesnej Patronce. Słowacka pobożność nacechowana jest wyrazistym rysem pasyjnym. Zdaniem Jana Pawła II, obrazem, który unosi się nad dziejami narodu w przeszłości i dzisiaj, jest krzyż na Kalwarii, na którym wisi cierpiący Chrystus, a pod nim stoi ciężko doświadczona i miłująca Matka¹. Pobożność wiernych skupia swoją uwagę przede wszystkim na wydarzeniach związanych z bolesnymi tajemnicami życia Matki Bożej. Maryja, wiernie stojąca u stóp krzyża, jest wzorem dla katolików słowackich. Z drugiej strony, historyczne doświadczenie narodu uczy, że Maryja była zawsze blisko niego i niosła wiernym pociechę w utrapieniach, była dla nich współczującą Matką. Stąd pobożność ludowa jest mocno zabarwiona charakterem błagalnym.

Jeśli chodzi o miejsca kultu, najwięcej kościołów i kaplic słowackich nosi wezwanie Matki Bożej Siedmiobolesnej (w 1998 było ich 229)². Drugim najczęściej przyjmowanym *patrocinium* (211 świątyń) jest tytuł Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny lub Matki Bożej Wniebowziętej, który rozpowszechnił się w XVIII wieku³. Trzecie miejsce pod względem liczebności zajmują świątynie pod wezwaniem św. Michała (196)⁴. Spośród świątyń maryj-

---

¹ Homilia podczas Mszy świętej w Słowackim Instytucie św. Cyryla i Metodego (8 XI 1981), IGP 4(1981) cz. 2, s. 593.

² J. Moricová, *Matka Boża Siedmiobolesna – patronka Słowacji*, Lublin 2002, s. 10.

³ J. Hudák, *Patrociniá na Slovensku*, Bratislava 1984, s. 34.

⁴ Zdaniem Hudáka chodzi o typowe *patrocinium* wiejskie nadawane od czasów średniowiecza. Por. *Patrociniá*, s. 28.

nych kolejnym rozpowszechnionym tytułem jest Narodzenie Najświętszej Maryi Panny (191), dalej ogólne wezwanie Matki Bożej (140), Matki Bożej Różańcowej (80) oraz Nawiedzenia Najświętszej Maryi Panny (69)⁵. Następnie wymieniane są świątynie pod wezwaniem Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Maryi Panny lub Niepokalanej Maryi Panny (22 kościołów i 46 kaplic)⁶. Poza tym, istnieją liczne kaplice noszą tytuł Matki Bożej z Lourdes (25)⁷. Daty powstania pierwszego obiektu sakralnego poświęconego Niepokalanemu Poczęciu nie można precyzyjnie określić. Najstarsze kościoły określano najczęściej ogólnym tytułem Matki Bożej i dopiero później następowało uściślenie *patrocinium*. Taka sytuacja miała miejsce w wypadku trzech kościołów z XIII i XIV wieku, które aktualnie noszą wezwanie Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Maryi Panny. Z punktu widzenia geograficznego najwięcej świątyń znajduje się w diecezji nitrzańskiej (11 kościołów i 20 kaplic). Dziwi fakt, że w sąsiedniej diecezji bańskobystrzyckiej nie ma żadnego kościoła pod wezwaniem Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Maryi Panny. Należy dodać, że na Słowacji nie istnieje sanktuarium, w którym w szczególny sposób oddawano by cześć Maryi jako Niepokalanej.

Z dziejów kultu Niepokalanej na Słowacji na uwagę zasługuje kilka faktów. W XVI wieku synody prowincjalne kilkakrotnie sporządzały spis świąt nakazanych dla parafii katolickich. Wśród nich znajdowało się również Święto Poczęcia Najświętszej Maryi Panny (*Conceptionis BMV*) obchodzone 8 grudnia⁸. Z powodu popularności tego święta pośród wiernych miało ono także swoją wigilię.

Z nakazu cesarza Ferdynanda III (z dnia 26 grudnia 1656 roku) na nowopowstałym Uniwersytecie Trnavskim (1635 r.) profesorowie zobowiązani byli do składania przysięgi w dzień Niepokalanego Poczęcia Maryi, który był świę-

⁵ Tamże, s. 29-44.

⁶ Dane z 2000 roku. Por. B. Belák (red.), *Katolícke Slovensko 2000*, Trnava 2001, s. 15-95. Hudák podaje liczbę 66. Por. *Patrocínia*, s. 44.

⁷ Kaplice te zaliczono do wyżej podanych sześćdziesięciu ośmiu miejsc kultu.

⁸ Por. V. Ne p š i n s k ý, *Liturgia na Slovensku v období Tridentského koncilu*, Bańin 1998, s. 57, 77.

⁹ Identyczny zwyczaj istniał od 1649 roku na uniwersytecie we Wiedniu. Cesarz uzasadniał jego wprowadzenie w Trnawie głęboką pobożnością maryjną na Węgrzech. Powoływał się na fakt, że królowie węgierscy czcili Niepokalaną i poświęcali Jej swoje królestwo, do którego należały też tereny dzisiejszej Słowacji. Por. J. D o l i n s k ý, *Dejiny teologickej fakulty 1635-1777*, w: *Šesťdesiat rokov Teologického inštitútu sv. Alojza*. Trnava 2001, s. 23-24. Warto dodać, że popieranie ruchu immakulistycznego było typowe dla Habsburgów panujących w ówczesnej Europie.

tem patronalnym uniwersytetu⁹. Wyrażali w niej m.in. wiarę w Niepokalane Poczęcie Maryi oraz gotowość do jej obrony¹⁰. Od 1657 do 1782 roku przysięgę odnawiano co roku¹¹.

Spośród najstarszych dzieł poświęconych tematyce Niepokalanego Poczęcia na uwagę zasługuje *Innocentia vindicata Deiparae sine labe originali conceptae* (Trnawa, 1732 r.) ks. Stanisława Engelmayera oraz apologia autorstwa Żylińskiego, notariusza Mikołaja Fabry'ego, wydana pod tytułem *Vindiciae illibati Conceptus Marianni*.

Kult maryjny na Słowacji szerzyły przede wszystkim zakony. W czasach nowożytnych do rozwoju pobożności maryjnej, w tym także do rozwoju kultu Niepokalanej Dziewicy, przyczynili się zwłaszcza jezuita i franciszkanie, którzy zajmowali się przywracaniem katolicyzmu. W celu umocnienia wiary i życia chrześcijańskiego zakładali oni m.in. sodalicje i bractwa maryjne. Od XVII wieku niektóre z nich przyjmowały nazwę Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Maryi Panny¹². Dla ich członków wydano *Mariale manuale Sodali-tatis Immaculatae Conceptionis B. V. Mariae, Patronae Hungariae* (Bratysława, 1638 r.). Wśród sodalisów popularne były zwłaszcza godzinki ku czci Niepokalanej (Bratysława, 1643 r.). Członkowie sodalicji i bractw byli inicjatorami wznoszenia postumentów maryjnych, na których czasami umieszczano figurę Niepokalanej.

Aktualnie na Słowacji rozwijają swoją działalność cztery żeńskie zgromadzenia zakonne, jeden instytut świecki oraz trzy ruchy, które odznaczają się szczególną czcią dla Niepokalanej. Spośród nich dwa instytuty zostały przeszczepione z Polski w latach dziewięćdziesiątych XX wieku. Chodzi o Służebniczki Najświętszej Maryi Panny Niepokalanie Poczętej (Służebniczki Śląskie) oraz Instytut Niepokalanej Matki Kościoła. W tym samym okresie ze Słowenii przybyły Siostry Maryi Cudownego Medalika¹³ oraz z Czech – Siostry Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Maryi Panny Trzeciego Zakonu św. Franciszka¹⁴. Każda ze wspólnot wywodząca się spo-

⁹ A. F i l o, *Úcta k Nepoškvrnenému Počatiu Panny Márie pred rokom 1854*, „Posol” 73(1994) nr 6, s. 24.

¹⁰ W 1777 doszło do przeniesienia siedziby uniwersytetu z Trnawy do Budapesztu.

¹² Szerzej o sodalicjach zob. E. K r a p k a, V. M i k u l a, *Dejiny Spoločnosti Ježišovej na Slovensku*, Cambridge (Ontario, Kanada) 1990, s. 199-205.

¹³ Zob. K. Ž á k o v á, *Spoločnosť Máriiných sestier zázračnej medaily*, „Katolícke noviny” 113(1998) nr 46, s. 17.

¹⁴ Zob. J. L a p š a n s k á, *Sestry Nepoškvrneného počatia Panny Márie III. Rádu sv. Františka*, „Katolícke noviny” 113(1998) nr 44, s. 17.

za Słowacji posiada aktualnie ok. dziesięciu członkiń. Od 1928 roku na Słowacji rozwija swoją działalność Zgromadzenie Sióstr Służebniczek Niepokalanej Maryi Panny, którego członkinie przynależą do obrządku wschodniego¹⁵. Siostry zajmują się katechizacją, opieką społeczną oraz apostołatem liturgicznym. Na wzór Niepokalanej pragną przyjmować wolę Bożą oraz spieszyć się z pomocą potrzebującym¹⁶.

Ideale św. Maksymiliana szerzy na Słowacji Rycerstwo Niepokalanej, które od 1991 roku wydaje własne czasopismo (*Rytier Nepoškrvnenej*)¹⁷. Do ruchu należy ponad dziesięć tysięcy wiernych. Opiekę duszpasterską nad nimi sprawują franciszkanie konwentualni, którzy przybyli na Słowację z Polski.

Oddawanie szczególnej czci Niepokalanej należy też do celów Stowarzyszenia Młodzieży Maryjnej (*Združenie mariánskej mládeže*)¹⁸, którego początki na Słowacji sięgają roku 1861. Aktualnie, stowarzyszenie liczy około tysiąc sześćset członków zrzeszonych w stu trzynastu wspólnotach¹⁹. Jego duchowość nawiązuje do objawień Matki Bożej na Rue de Bac w Paryżu (1833 r.). Praktyka tej duchowości sprowadza się m. in. do tego, aby „wybrać Maryję za swoją Matkę, wzór i opiekunkę na drodze życia, oraz naśladować jej cnoty, zwłaszcza czystość, pokorę, posłuszeństwo, miłość”²⁰. Poza tym duchowość ma rys wincentyński, który wyraża się w służbie ubogim i potrzebującym²¹. Maksymą Stowarzyszenia jest akt strzelisty: „O, Maryjo, bez grzechu poczęta, módl się za nami, którzy się do Ciebie uciekamy”. Znakiem przynależności – noszenie tzw. cudownego medalika.

¹⁵ Zgromadzenie założone w 1892 roku we wsi Žužel (nieдалеко Lwowa) przez o. Jeremiasza Lomnickiego OSBM, o. Cyryla Seleckiego i matkę Jozafatę Hordaszewską. Aktualnie na Słowacji liczy osiemdziesiąt pięć sióstr. Siedziba prowincjalatu: Sládkovičova 22, 080 01 Prešov. Szerzej o zgromadzeniu zob. *Katolícke Slovensko*, s. 472-477.

¹⁶ Tamże, s. 474.

¹⁷ Roczniki czasopisma oraz bliższe informacje o ruchu zob. <http://www.rytier.sk>.

¹⁸ Chodzi o słowacką gałąź stowarzyszenia „Juventud Mariana Vicenciana”, do którego aktualnie należy dwieście tysięcy członków z pięćdziesięciu krajów. Jego odnowione statuty zostały zatwierdzone przez Stolicę Apostolską w 1999 roku. Stowarzyszenie należy do rodziny Wincentyńskiej, nad którą opiekę duchową sprawują księża misjonarze św. Wincentego a Paolo. Główną siedzibą Stowarzyszenia jest Madryt.

¹⁹ Członkami mogą być dzieci i młodzież do trzydziestego roku życia. Według kryterium wiekowego członkowie dzielą się na trzy grupy: Kółko Anielskie (5-9 lat), Dzieci Maryi (10-14 lat) oraz Młodzież Maryi (15-30 lat).

²⁰ <http://www.marianskamladez.tk/clenstvo> (20.04.2003 14:40).

²¹ Konkretnym przejawem działalności Stowarzyszenia było np. zorganizowanie zbiórek na rzecz głodujących (2002 r.) i dotkniętych malarią (2003 r.).

Spośród wszystkich instytucji o charyzmacie związanym z kultem Niepokalanej największe znaczenie posiada ruch nazwany Rodziną Niepokalanej (*Rodina Nepoškvrnenej*), który został założony przez zakonnice Bernadety Pánčiovą w 1975 roku. Aktualnie posiada status stowarzyszenia wiernych na prawie papieskim. Należy do niego ponad pięćset tysięcy osób, które żyją przede wszystkim na Słowacji. Ruch działa też w państwach ościennych oraz w Rosji, Rumunii, Holandii, Niemczech, Kanadzie, Stanach Zjednoczonych i Australii²². Celem wspólnoty jest prowadzenie wiernych do zjednoczenia z Chrystusem Cierpiącym, by wraz z Nim nieść swój krzyż i na wzór Maryi przyjmować wolę Bożą. Członkami stowarzyszenia są przede wszystkim osoby chore, niepełnosprawne lub w podeszłym wieku oraz ci, którzy pragną im służyć. Charyzmat nawiązuje do objawień z Lourdes i z Fatimy. Ponadto członkowie ruchu codziennie o godzinie piętnastej łączą się duchowo u stóp krzyża i modlą się w intencji wszystkich chorych i osamotnionych na świecie. Wspólnota co dwa lata organizuje narodową pielgrzymkę chorych i niepełnosprawnych do Lourdes²³. Szczególna cześć dla Niepokalanej wyraża się: w dążeniu członków do prowadzenia życia bez grzechu; w miłości do Kościoła – konkretnie w modlitwie w intencji papieża, biskupów i kapłanów; w codziennej modlitwie różańcowej; w modlitwie i ofiarowaniu własnego cierpienia za grzeszników, by w ten sposób przyprowadzać ich do Chrystusa; w poświęceniu siebie Niepokalanemu Sercu Maryi i szerzeniu czci Maryi²⁴.

W pobożności słowackiej istnieją rozmaite formy kultu Niepokalanej Maryi Panny. Jednym z nich jest noszenie tzw. cudownego medalika. Cześć dla Niepokalanej Matki Pana znalazła swój wyraz w modlitwach, pieśniach i utworach poetyckich. Pobożności towarzyszy twórczość artystyczna, która jest jednak dość skromna gdy idzie o formy swojego wyrazu. Najczęściej spotykamy kopie figury Matki Bożej z Lourdes lub plastyczne przedstawienie objawień lurdskich. Dzieła z motywem Niepokalanego Poczęcia przeznaczone są do kościołów i kaplic.

²² Por. K. Žák o v á, *Rodina Neoškvrnenej na Slovensku*, „Katolícke noviny” 113(1998) nr 10, s. 14.

²³ Dla przykładu w 2000 roku w pielgrzymce wzięło udział 577 pielgrzymów, wśród których było: 34 na wózkach inwalidzkich, 114 częściowo niepełnosprawnych ruchowo, 10 lekarzy, 51 pielęgniarek, 26 wolontariuszy, 34 kolejarzy, 297 pozostałych pielgrzymów. W pielgrzymce uczestniczył też biskup koszycki wraz z 12 kapłanami. Dane za: *Pod'akovanie*, „Rodina Nepoškvrnenej” (2000) nr 3, s. 33.

²⁴ Por. Sestra Bernadeta, *Pozdravme Nepoškvrnenú*. „Rodina Nepoškvrnenej” (1997) nr 1, s. 3.

Na podstawie istniejących form pobożności ludowej można nakreślić podstawowe rysy słowackiego wizerunku Maryi Niepokalanie Poczętej. W odróżnieniu od kultu Siedmiobolesnej Patronki Słowacji, którego rozwój i charakterystyczne cechy można prześledzić na przestrzeni wieków oraz zaprezentować jego teologię, omówienie kultu Maryi Niepokalanej przysparza pewnych trudności. Chociaż temat ten jest obecny w pobożności ludowej, to jednak w zestawieniu z innymi dogmatami maryjnymi poświęca się mu najmniej uwagi.

Po uroczystym ogłoszeniu dogmatu (1854 r.) odnotować można rozwój kultu. W pobożności ludowej prawdę o Niepokalanym Poczęciu łączy się przede wszystkim z objawieniami, które miały miejsce w Lourdes. Ponieważ nie ma słowackiego miejsca pielgrzymkowego poświęconego Niepokalanej, wierni udają się z pielgrzymkami do Lourdes, aby tam oddać specjalną cześć Matce Bożej w tajemnicy Jej Niepokalanego Poczęcia. W parafiach i klasztorach rozpowszechniony jest zwyczaj budowania grot na wzór tej z Lourdes. W niektórych z nich, np. w Bratysławie, na ścianach umieszczone są marmurowe tabliczki z podziękowaniami dla Maryi za wyjednane łaski²⁵. Istnieje cała grupa pieśni religijnych o Przepięknej Gwieździe Lurdzkiej²⁶. Ułożono też kilka pieśni ludowych, które opowiadają historię objawień w Lourdes²⁷.

Jeśli chodzi o modlitwy skierowane wprost do Niepokalanej lub przeznaczone na Jej święto, należy stwierdzić, że w powszechnie używanych modlitewnikach słowackich jest ich brak. Tylko najstarsze pokolenie wiernych być może jeszcze pamięta *Godzinki o Niepokalanym Poczęciu Najświętszej Maryi Panny* znane w okresie międzywojennym²⁸. W posoborowej pobożności słowackiej nabożeństwo to nie jest znane.

²⁵ Bratysławska grotka została wybudowana z inicjatywy hrabiny Heleny Szapary w 1892 roku. Początkowo umieszczono w niej figurę z gipsu, którą w 1946 roku zastąpiono figurą z marmuru karraryjskiego. W 1988 roku w grocie i na jej ścianach znajdowało się 3 906 tablic wotywnych z tekstami w języku słowackim, czeskim, węgierskim, niemieckim, polskim, włoskim, francuskim, angielskim i łacińskim. Por. V. Malý (red.), *Matka Cirkev. Blahoslavená Panna Mária*, Trnava 1990, s. 106-107.

²⁶ Dla przykładu: *Lurdská hviezda prekrásna*, w: *Jednotný katolícky spevník znotovaný*, Trnava 1993, nr 336.

²⁷ Por. L. D a n c z i . *Slovenské pútnické piesne*, [bmw] 1992, s. 135-140, 199-202.

²⁸ Słowacki tekst *Godzinek* znajduje się np. w modlitewniku *Alleluja* autorstwa Stefana J a n o v č í k a , którego pierwsze wydanie ukazało się w 1924 roku. Zob. *Alleluja, kniha modlitebná, poučnú a spevácka s notami pre katolíckeho krestana*, Ružomberok 1931, s. 138-142.

Analizując pieśni maryjne na podstawie jedyne powszechnie używanego i obowiązującego w liturgii śpiewnika kościelnego (pt. *Jednotný katolícky spevník*), trzeba stwierdzić, że ponad dziesięć procent z nich porusza temat Niepokalanego Poczęcia²⁹. Wydaje się, że od strony merytorycznej wyrażają najbardziej istotne prawdy, choć czasami czynią to w sposób dość uproszczony.

Badając wiersze starszego pokolenia poetów katolickich (M. Šprinc, G. Zvonický, P. Ušák-Oliva, J. Silan) można stwierdzić, że używają wprawdzie określenia „Niepokalana”, jednak nie poruszają bliżej zagadnienia Niepokalanego Poczęcia.

W słowackiej pobożności ludowej związanej z tym tematem dominują dwa momenty: wybranie Maryi przez Boga oraz zachowanie Jej od grzechu pierworodnego. Dla większości pieśni, utworów poetyckich i modlitw charakterystyczne jest wyrażanie prawdy o Niepokalanym Poczęciu w formie negatywnej, czyli akcentowanie przede wszystkim wolności od grzechu pierworodnego. Istnieją jednak utwory, w których wysławia się Maryję jako całą piękną³⁰, „kwiat rajski, co anielski kwitnie pięknem łaski”³¹, Prześliczną Dziewicę, której cnoty jaśniejsze są od słońca³². Maryja porównywana jest także do „Najjaśniejszej Gwiazdy” lub „Przeczystego Księżycy”³³. Ponieważ „jest serca czystego, tylko cnota w niej zamieszkuje”³⁴ i Duch Święty wybrał Ją na swoją Niewiastę³⁵. Niepokalane Poczęcie rozumiane jest jako szczególny przywilej Maryi. Rzadko podkreśla się fakt, iż została zachowana od grzechu ze względu na zasługi swego Syna, z powodu przeznaczenia Jej na Matkę Pana³⁶. Według pewnej pieśni pielgrzymkowej Maryja, która Syna „poczęła bez wszelkiej zmayı”, nie przeżywała bólów rodzenia, ponieważ „bez zmayı porodziła”³⁷. W innej pieśni wolność Maryi od grzechu przypisywana jest działaniu Ducha Świętego³⁸.

²⁹ Dokładnie rzecz ujmując: na osiemdziesiąt dziewięć pieśni jedenaście dotyczy wprost Niepokalanego Poczęcia.

³⁰ Np. zob. pieśń *Celá krásna si, Mária*, w: *Jednotný katolícky spevník znotovaný*, nr 332.

³¹ *Panna čistá*, w: *Jednotný katolícky spevník znotovaný*, nr 363.

³² Por. *Bez prestania nám žiari*, w: *Jednotný katolícky spevník znotovaný*, nr 331; *Panna čistá*, w: *Jednotný katolícky spevník znotovaný*, nr 363.

³³ *Ó Ty prekrásna*, w: *Jednotný katolícky spevník znotovaný*, nr 355.

³⁴ *Panna čistá*, w: *Jednotný katolícky spevník znotovaný*, nr 363.

³⁵ Por. *Predivne spanilá*, w: *Jednotný katolícky spevník znotovaný*, nr 367.

³⁶ Por. *Matka milá, Matka svätá*, w: *Jednotný katolícky spevník znotovaný*, nr 346.

³⁷ J. P ö s t é n y i, *Ave Maria*, Trnava 1932, p. 344.

³⁸ Por. *Panna čistá*, w: *Jednotný katolícky spevník znotovaný*, nr 363.

Słowacki kult maryjny, zwłaszcza religijność ludowa, cechuje się pobożnością błagalną. Matkę Bożą nazywa się Orędowniczką, Wstawienniczką, Pośredniczką, Obrończynią, Rzecznikiem u Boga. W pieśniach, w których wspomina się jej Niepokalane Poczęcie, wierni uświadamiając sobie własną grzeszność, najczęściej proszą o wstawiennictwo, by osiągnęli zbawienie³⁹. Ponieważ Niepokalana cieszy się wolnością od jakiegokolwiek grzechu od początku swojego istnienia, wierni zwracają się do Niej z prośbą, by uzdrowiła ich dusze zranione przez grzech i wspierała ich w walce z pokusami⁴⁰. Maryja jawi się jako „źródło wody czystej”⁴¹, w którym znajdują pokrzepienie i siłę chorzy, cierpiący, obciążeni winami. Święta Dziewica porównywana jest do skutecznego lekarstwa, nazywa się ją „uzdrowieniem chorych, wspomoczeniem nędznych, źródłem słodyczy i czystej radości”⁴².

Podsumowując można stwierdzić, że w rozwiniętej pobożności maryjnej na Słowacji obecny jest także kult Niepokalanej. Nie stanowi on jednak formy dominującej. Na pierwszym planie pojawia się jedynie dwa razy w ciągu roku, mianowicie 8 grudnia i 11 lutego. Jednakże nawet w te wyjątkowe dni w liturgii nie pojawiają się jakieś specyficzne dla tych świąt nabożeństwa czy zwyczaje religijne.

Dla pogłębienia pobożności w omawianym aspekcie kultu maryjnego można zaproponować członkom ruchów i zgromadzeń poświęconych Maryi Niepokalanej na Słowacji, by większą uwagę poświęcili samej tajemnicy Niepokalanego Poczęcia, lepiej zapoznali się z pozytywną wykładnią dogmatu, a w konsekwencji, by w oparciu o poprawną teologię kształtowali swoją pobożność i rozwijali miłość do Jezusa i Jego Matki. Ciągłe aktualnym postulatem dla słowackiej pobożności jest potrzeba stosowania pneumatologicznej zasady odnowy kultu maryjnego. Chodzi o akcentowanie w kulcie maryjnym obecności Ducha Świętego, którego uświęcające działanie „w Dziewicy Nazaretańskiej jest szczytowym momentem jego poczynań w historii zbawienia”⁴³. Konieczna jest głębsza refleksja teologiczna dotycząca ścisłego zwią-

³⁹ Por. np. *Matka presväta*, w: *Jednotný katolícky spevník znotovaný*, nr 347.

⁴⁰ Por. G. Z v o n i c k ý, *Smer Mariánska hora*, Rím 1988, s. 18.

⁴¹ E. F a b k o v á, *Mária Nepoškvrneného Srdca – Matka Trpiacich*, „Rodina Nepoškvrnenej” 2000 nr 3 s. 1, Por. też S. J a r o s l a v a, *Lurdska hviezda prekrásna*, „Rodina Nepoškvrnenej” (1998) nr 3, s. 1.

⁴² *Bez prestania nám žiari*, w: *Jednotný katolícky spevník znotovaný*, nr 331.

⁴³ *Marialis cultus*. Tekst adhortacji, w: *Nauczycielka i Matka. Adhortacja Pawła VI. Marialis cultus na temat rozwoju należycie pojętego kultu maryjnego. Tekst i komentarze*, Lublin 1991, nr 26.

ku między Osobą Ducha Świętego a Maryją oraz zastosowanie zasady pneumatologicznej w praktykach pobożnościowych. Postulaty te wynikają z głębokiego przekonania wiary, zgodnie z którym Trzecia Osoba Trójcy ukształtowała osobę Niepokalanej Matki Syna Bożego⁴⁴ i uczyniła Maryję „zbawczobrzeźmienną”⁴⁵. Poza tym, wskazane będzie również większe otwarcie się mariologii słowackiej na teologiczną myśl Wschodu. I w końcu nie można zapomnieć niezbędnego w oddawaniu czci Niepokalanej podążania antropologiczną drogą odnowy kultu. Na tej drodze Maryja przedstawiana jest jako Osoba otwarta na zbawcze działanie Boga i jako wzór do naśladowania.

---

⁴⁴ Tamże.

⁴⁵ Określenie S. C. Napiórkowskiego, *Matka mojego Pana*, Opole 1988, s. 18.

